

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. VII. Vtrùm assensus fidei nitatur discursu?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

ptura facta. Sicut igitur quando aliquid in Euangelio lego, euidenter quidem scio hoc ibi contineri, & consequenter ex euidentia notarum fidei, ob consensum totius orbis morali euidentia certò scio (sicut v. c. scio Iulium Cæsarem fuisse) id à Christo nobis esse reuelatum, & tamen fides qua credo tam hoc esse verum, quam id à Deo esse reuelatum, non nititur illa euidentia, sed immediatè reuelatione Dei credita iuxta dicta dubio §. ita etiam fides eius cui aliquid priuatim reuelatur, nititur sola reuelatione; non autem eius euidentia.

D V B I V M VII.

Verum assensus fidei nitatur discursu?

92 **S**ensus est, verum in assensu fidei, quo credo aliquid quod à Deo reuelatum est, explicite vel saltem implicite fiat eiusmodi discursus, quo fides nitatur; Quidquid Deus reuelauit est verum: atqui Deus hoc reuelauit: ergo est verum. Gabr. in 3. d. 23. q. 2. a. 1. post verbum *Quartò differunt*, & quidam recentiores id affirmant. Probat, quia quoties assentimur vni rei propter aliam distincto actu credimus, ibi est verus discursus: atqui in illo assensu fidei credimus rem reuelatam esse veram, quia Deus eam reuelauit, idque distincto actu ab eo, quo credimus reuelationem: ergo hic est verus discursus. Maior patet, quia discurrere nihil est aliud, quam vnam rem ex alia deducere, siue propter assensum vnius rei assentiri alteri, quam video ex ea sequi. Secundò, quia habitus fidei per se respicit reuelationem, & rem reuelatam consequenter ratione reuelationis: ergo operatur per discursum. Tertiò, quia fides humana nititur discursu: ergo etiam diuina.

93 **N**ota cum Vasquez in 1. part. disp. 222. c. 2. & communi sententia, ad verum discursum requiri saltem duplicem assensum, scilicet antecedentis & consequentis, quorum ille sit causa huius: nam ad discursum requiritur vt ex cognitione rei notæ deducam cognitionem rei secundum se ignotæ, aut saltem minùs notæ, quam per illum discursum cognoscitur: hinc quia Deus res omnes in se perfectissimè cognoscit, etsi clarè videat vnam ex alia posse deduci, tamen nullo modo eas cognoscit per discursum.

Dixi, *Rei secundum se ignotæ*, quia non impedit veram rationem discursus, quod consequens mihi iam antea innotuerit mediante eodem antecedente, quo iam in discursu vtor.

94 **S**ecundò, requiritur vt cognoscatur necessitas siue bonitas consequentiæ, siue veritatem consequentis habere connexionem cum veritate antecedentis. Item vt hæc cognitio sit causa cognitionis siue assensus consequentis: in vero enim discursu ideo assentior consequenti, quia video illud sequi ex antecedente, quod scio esse verum: quare qua ratione assensus antecedentis est causa assensus consequentis, eadem ratione assensus consequentiæ eiusdem etiam est causa. Causam autem voco non quidem propriè efficientem, sed quasi obiectiuam

formalem. assensus enim antecedentis & consequentiæ inclinant intellectum ad assensum consequentis; & consequenter hunc causant quatenus seipsum sistant ipsam euidentiam veritatis antecedentis & consequentiæ intellectui præsentem: ita vt utraq; hæc euidentia iam cognita deinde constituat integrum obiectum formale mouens intellectum ad assensum conclusionis.

Ex quibus sequitur malè aliquos reprehendere Suarem, quod in 3. p. tom. 1. disp. 28. sect. 2. dicat in discursu assensum consequentiæ necessariò distingui ab assensu cōsequentis; nam cum illa debeat esse huius causa, necessariò debet ab eo distingui. Et cum ideo assentiar conclusioni quia video eam sequi ex antecedente, necessariò debeo prius saltem naturā videre eam consequentiam, & consequenter alio actu. Confirmatur, quia hi duo assensus habent obiecta formalia non solum omnino distincta, sed etiam diuersæ rationis; nam assentimur consequentiæ propter intrinsecam ipsius euidentiam; consequenti verò propter euidentiam præmissarum, & clarā illius cum his connexionem. vnde patet esse actus non solum numero, sed etiam specie distinctos.

96 **C**ONCLVSIO. Fides theologica nullo modo nititur discursu: sed sine eo immediatè credit rem reuelatam propter reuelationem quidem, tamen sine vllo respectu ad euidentiam siue assensum consequentiæ. Ita Valentia 2. 2. d. 1. qu. 1. puncto 2. & Turrian. disput. 6. dub. 1. Probat, quia fides est certior quauis naturali scientia; atqui secundum aliam sententiam, hoc esset falsum: ergo, &c. Maior communiter ab omnibus conceditur, & infra eam ex professo probabo. Minor probatur. Quia nullus assensus potest esse certior sua ratione formali, qua nititur: atqui secundum aliam sententiam assensus fidei tamquam ratione formali nititur cognitione naturali bonitatis consequentiæ illius syllogismi: ergo non poterit hac esse certior. Confirmatur. nam in omni alia argumentatione assensus conclusionis numquam potest esse certior assensu consequentiæ: quantumcumque enim antecedens sit certissimum; tamen, si consequentia sit dubia aut solum probabilis, assensus conclusionis erit dubius aut solum probabilis.

97 **P**robat, Secundò, quia aliàs sequeretur, multos rudes, aut nullum aut non nisi incertum ac dubium assensum fidei posse elicere; quia ipsi non vident bonitatem ac certitudinē consequentiæ, aut saltem non nisi dubiè & incertò: nec enim ipsi possunt vllo modo certò scire, qui syllogismi sint boni, qui non; sed seidè circa omnem omnino consequentiam, an bona sit, nec ne dubitant. absurdissimum autem est dicere, tales non credere certa & indubitata fide mysteria nostræ fidei, cum multos eorum videamus in fide constantissimos.

98 **R**espondent aliqui, dictam consequentiam cognosci etiam lumine fidei quod in rebus fidei facit infallibiliter cognoscere necessariam omnino connexionem rei reuelatæ cum reuelatione diuina.

Sed

Qua ratione assensus antecedentis & consequentiæ causant assensum consequentis.

95 **S**uarez. Assensus cōsequentis necessariò distinguitur ab assensu consequentis, tamquam causa ab effectu.

96 **V**alentia. Turrian.

Quare Deus non discursat.

93 **V**asquez. Quare requiritur ad discursum.

Sed contrā, vel lumen fidei facit nos eam cō-
nexionem euidenter & in se cognoscere; vel
obscure, & propter aliud, scilicet propter au-
thoritatem diuinam. Prius dici nequit, quia hoc
nullo modo in nobis experimur, cum tamen
evidentiam cuiusvis assensus clarē possumus in
nobis notare; tum etiam quia est contra natū-
ram fidei, quā obscura est, nec facit obiectum
suum clarē cognosci. Secundum etiam dici ne-
quit; tum quia hęc bonitas consequentię de-
beret propter auctoritatem Dei reuelantem
credi, per alium discursum, & bonitas huius dis-
cursus per alium; & sic in infinitum. Tum et-
iam quia nulla ratione potest probari Deum re-
uelasse, atque ita esse de fide hūc syllogismus
esse bonum: *Quidquid Deus reuelauit est verum;*
Deus hoc reuelauit: ergo est verum. nulli enim in
tota Scriptura aut vlla Ecclesię definitione ha-
betur Deum hoc reuelasse. Vel tandem dicen-
dum erit, fidei credi dictam consequentiam ef-
se bonam, non tamen propter reuelationem
aut auctoritatem diuinam, sed quia lumen fidei
hoc docet siue demonstrat; atque ita reuelatio
& auctoritas diuina non erit generatim obie-
ctum formale omnis assensus fidei; quod absurd-
um est. & sic etiam incidimus in sententiam
refutatam n. 57. & 62. His adde, eum qui in di-
cto syllogismo crederet, maiorem, minorem
& consequens esse vera, & tamen ex ignoratio-
ne formę syllogisticę, aut aliam ob causam ne-
garet illam consequentiam esse certam, non fore
hæreticum: ergo non est de fide illam esse
certam & infallibilem.

29 Probatur conclusio. Tertiò, eadem fide pro-
pter auctoritatem primę veritatis, credo Deū
reuelasse se esse trinum & vnum, quia credo hoc
esse verum; atqui non credo illud per eundem
discursum; ergo nec hoc. Conclusio patet;
quia duo assensus quorum vnus nititur discursu,
& alius non, cum habeant diuersa obiecta
formalia, necessariò sunt diuersę speciei. Minor
probat, quia aliàs deberem prius in antece-
dente assentiri huic: *Deus reuelauit se hoc reuelasse;*
idque vel fide diuina, & sic iretur in infinitum
(quia id ipsum deberem credere ob aliam re-
uelationem, & per alium discursum) vel cogni-
tione aliqua humana propter notas fidei, aut
auctoritatem hominum id asserentium: & sic
tandem tota nostra fides vltimò niteretur, non
auctoritate diuina, sed eiusmodi cognitione.
quod absurdissimum est. Ex quibus patet, as-
sensum theologicum & assensum fidei habere
obiecta formalia planè distincta: nam prior ha-
bet pro obiecto formali assensum vtriusque
præmissę (quarum vna sæpè est naturaliter
cognita) & consequentię: ideo enim assentior
conclusioni theologicę, quia prius assentior
præmissis & consequentię. Assensus verò fidei
immediatè nititur sola auctoritate ac testimo-
nio Dei, vt obiecto formali. ideoque vterque
assensus necessariò speciei differt, & habet dis-
tinctos habitus.

100 Ad argumentum positum num. 92. Respon-
deo maiorem solum esse veram, quando assen-
tior vni rei propter aliam, quia video illam ex
hac sequi, siue propter necessariam aut proba-

bilem vnus ex alia consequentiam, quod su-
pra ostendimus assensum fidei non fieri. Adde Pri-
mò, etsi possumus prius distincto assensu crede-
re reuelationem, quàm rem reuelatam, & sæpè
etiam hoc ita fiat in iis qui primò ad fidem
conuertuntur; tamen hoc non est necesse, nec
communitè in fidelibus fit; qui, dum in res a-
liqua vt reuelata sufficienter proponitur, vno
simplici actu & rem reuelatam & reuelationem
credunt: sicut vno actu videmus lumen & rem
illuminatam.

Adde Secundò, vt assentiar alicui propo-
sitioni per discursum, non sufficere quòd ei as-
sentiar propter aliam rem distincto actu cog-
itam: sed de beo ei assentiri propter cogniti-
onem illius rei, ita vt ipsa cognitio sit causa ob-
iectiua assensus consequentis. hoc autem in fi-
de non fit: nec enim credo Deum esse trinum,
quia credo eum id reuelasse, sed simpliciter
quia ipse hoc reuelauit. Quod vel inde patet,
quia aliàs non possemus credere Deum esse, ni-
si antè crederemus eum hoc reuelasse; atque ita
etiam nisi consequenter prius crederemus Deū
esse. nam hæc propositio, *Deus hoc reuelauit,* in-
cludit hanc, *Deus est:* nam est eadem cum hac,
Deus est hoc reuelans. atque ita prius necessariò
crederemus Deum esse, quàm crederemus eum
esse. Vrgitur eiusmodi absurda euitemus, ne-
cessariò dicendum est, nos non credere Deum
esse, aliāque reuelata, quia credimus ea esse re-
uelata, sed immediatè quia reuelata sunt.

Ex quo etiam patet, me longè aliter assentiri
propositioni de fide propter reuelationem,
quàm assentiar conclusioni propter euidentiam
consequentiam; quia eum conclusioni non assen-
tiar propter solam euidentiam consequentię,
sed necessariò etiam propter euidentiam præ-
missarum, (quia assensus necessariò sunt distin-
cti) non possum conclusioni & consequentię
eodem actu assentiri. Secus fit in fide, quia im-
mediatè propter reuelationem credo rem re-
uelatam, atque eodem assensu vtrique assentiri
possum: cum propter idem omnino medium
vtrique assentiar. Denique ex his etiam euiden-
ter probatur nostra conclusio.

Ad secundum, nego consequentiam: quia
ex antecedente solum sequitur, rem reuelatam
secundum se sumptam non esse obiectum fi-
dei, sed solum prout substat reuelationi; cum
quo optimè stat, fidem sine vllò discursu in v-
trumque ferri, sicut visio fertur in rem illumi-
natam.

Ad tertium, quidquid sit de antecedente,
nego consequentiam. quia in testimonio hu-
mano intellectus nititur tamquam obiecto for-
mali aliqua euidentia, tum ipsius attestatiōis,
tum veracitatis ipsius attestantis, & his deter-
minatur ad assensum consequentis, nec firmius
adhæret saltem communiter ipsi rei creditæ
quàm illa persuadeant: quare non est mirum si
ibi interueniat aliquis saltem virtualis discursus.
secus est in fide diuina, vbi intellectus, nul-
la euidentia, sed sola auctoritate diuini testi-
monii, vt obiecto formali nititur, & à volun-
tate determinatur ad assensum rei reuelatę.

Dices, hinc sequi, saltem fidem eorum, qui-
bus

Crederem
nam rem
propter ali-
quando dis-
currat, &
quando non.

Reuelatio &
res reuelata
communi-
ter eodem
actu credun-
tur.

101
Alia diversi-
tas inter
discursum &
fidem.

Aliter assen-
tior conclu-
sioni ob eu-
dentiam cō-
sequentię,
aliter pro-
positioni de
fide ob re-
uelationem.

Cur in fide
humana sit
potius dis-
cursus quàm
in diuina.

103

bus immediate facta est reuelatio à Deo, quibusque consequenter ipsa reuelatio est euidentis (ut accidit B. Virgini, Prophetis, & præcipue primo angelo, qui euidenter cognoscebat obiecta fidei sibi à Deo reuelari) nisi aliquo discursu. Respondeo negando consequentiam: quia eorum fides nullo modo nitebatur ea euidentia (ut ostendit n. 91.) sed sola diuina auctoritate reuelante. Quamuis fuerit in ipsis simul alius assensus merè naturalis, & quædam scientia à posteriori, quæ nitebatur euidentia & discursu, ut ostendam dubio sequenti.

D V B I V M VIII.

Utrum cognitio orta per discursum ex euidentia attestantis sit fides, an scientia, aliaue cognitio absolute euidentis?

104 **E**xempli causa, angelo præfertim primo in uia erat omnino euidentis, Deum sibi reuelare mysterium SS. Trinitatis: clarissimè enim videbat hanc reuelationem sibi fieri, nec posse fieri ab alio, quàm à Deo; item naturali lumine clarè videbat impossibile esse Deum mentiri, & consequenter quidquid ipse dicebat, esse necessariò verum.

Quæritur igitur, utrum hæc cognitio debeat dici fides, an scientia à posteriore, aut saltem cognitio euidentis?

105 **P**rima opinio docet, eiusmodi cognitionem debere dici absolute euidentem & scientiam à posteriori. Hanc citat Durand. in 3. d. 23. qu. 9. littera N. & videtur eam probare Bañez, qui 2. 2. qu. 5. art. 1. concl. 2. docet, posito quòd angelus euidenter sciuerit mysterium Trinitatis sibi à Deo reuelari (quod tamen non videtur admittit) etiam à posteriori euidenter sciuisse hoc esse verum. eandem tenet Valètia 2. 2. disp. 1. q. 5. puncto 1. & plures alii recentiores. Et probatur, quia hic syllogismus, *Quidquid Deus reuelat est necessariò verum: Deus hoc reuelat: ergo est necessariò verum*; non minùs est euidentis quàm quæuis alia demonstratio à posteriore: ergo non minùs gignit euidentem scientiam, quàm hæc. Adferuntur plures aliarum probationes, sed ferè omnes ad hanc referuntur.

106 **S**ecunda opinio docet, talem cognitionem non debere dici scientiam à posteriore, aut absolute euidentem: sed solum euidentem in attestante. Hanc docent quidam recentiores apud Turrian. 2. 2. q. 1. disp. 9. dub. 3. & tribuitur Caietano 2. 2. q. 5. art. 1. sed ibi satis obscure loquitur, & videtur potius in contrarium inclinare. nam docet per talem discursum, non acquiri euidentiam rei in se, (qua scilicet natura ipsius in se clarè cognoscatur) sed solum acquiri euidentiam quæ veritas rei clarè cognoscatur in attestante siue propter attestantem: quod verum est, & etiam prior opinio faretur; in hoc tamen à Caietano discrepat, quòd hic loco citato admittit eiusmodi cognitione verè euidentem cognitioni veritatem rei reuelat, siue quòd hæc vera sit; quod tamen Auctores illius sententiæ negant.

Probatur hæc opinio, quia solum est duplex
Coniunctio de act. supernat.

demonstratio qua possit gigni scientia: Prima est à priori, qua effectus demonstratur per causam. Secunda à posteriore, qua demonstratur causa per effectum; ad quam refertur ea qua ex contradictorio conclusionis inferitur aliqua contradictio in his quæ habent connexionem ex natura rei cum conclusione. Antiqui enim has solas agnouerunt demonstrationes, nec licet nobis alias fingere: atqui dictus syllogismus neutro ex his modis aliquid demonstrat: ergo non est demonstratio, & consequenter non gignit cognitionem euidentem.

Tertio, igitur dici posset, dictam cognitionem esse fidem. Probatur, quia omnis ille assensus siue cognitio est fides, quæ tamquam medio siue ratione formali nititur alterius testimonio: atqui dicta cognitio ita nititur testimonio Dei; nam reuelatio siue testimonium Dei est medium illius syllogismi: ergo illa cognitio est fides. Et confirmatur, quia etiam fides humana videtur niti tali discursu, scilicet hoc: *Quidquid Iohannes, qui est vir probus, mihi testatur, est probabiliter verum: atqui ipse mihi hoc testatur: ergo hoc est probabiliter verum.*

Pro resolutione Nota, strictè loquendo hæc duo multum inter se distingui, scilicet, *Hæc res siue quòd Deus sit trinus & vnus, est mihi in se euidentis*; & *Euidentis est mihi, quòd hæc propositio, Deus est trinus & vnus, sit vera*. Quibus æquivalent hæc duæ: *Connexio inter dictum subiectum & prædicatum mihi in se est euidentis*; & *Euidentis est mihi, inter dictum subiectum & prædicatum esse connexionem, siue ea esse connexa*. In utroque enim casu in prior propositione si strictè velimus loqui, significatur naturam subiecti & prædicati, aut saltem naturam & qualitatem connexionis, quæ inter ea est, mihi clarè esse cognitæ, siue me clarè scire qua ratione prædicatum conueniat subiecto, qualisque inter ea sit connexio. In secunda solum significatur me clarè scire eam connexionem inter ea verè à parte rei esse. quod potest esse verum, etsi ignorem qualis ea sit; atque ita secunda propositio potest esse vera etsi prior sit falsa.

Probatur exemplo. nam ex eo quòd videam magnetem attrahentem ferrum, clarè colligo & scio à posteriori eum habere in se vim id attrahendi, & consequenter clarè scio hanc esse veram: *Magnes habet vim attrahendi ferrum*; ignore tamen qualis sit hæc vis, aut quomodo hæc attractio fiat. Et consequenter hæc, *Magnes habet vim attrahendi ferrum*, est mihi in se in euidentis, & solum euidentis in effectu. Quod adhuc clariùs est, quando videmus rem aliquam ex alia aut semper aut ferè semper sequi, & ignoramus an id fiat vi aliqua ipsi rei intrinseca, an verò virtute diuina aut etiam dæmonis, ut contingit in occiso emittente sanguinem præsentem occisore: quod nobis euidentis est fieri, cum tamen sit obscurissimum quomodo id fiat; atque adeò euidentis est, præsentiam occisoris habere vim causandi eam emissionem sanguinis: qualis tamen sit hæc vis, & unde eam habeat obscurissimum est.

Satis autem constat, euidentiam attestantis non facere mihi rem in se euidentem; & consequenter

107

108

Possum euidenter cognoscere aliquam propositionem esse veram, etsi ipsa secundum se mihi sit obscura.

109